

УДК 37.013:070-053.2
DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2023.87.8>

Лу Сью

аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Л. Д. Зеленська

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, декан факультету історії і права
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ОСВІТНЬО-ПІЗНАВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ ДЛЯ ДІТЕЙ

Стаття присвячена питанням термінологічного визначення та класифікації сучасних українських періодичних журналів для дітей. З'ясовано значення дитячої періодики, її вплив на читацьку самостійність.

Схарактеризовано існуючі класифікації дитячих журналів і газет, визначено проблеми дискусійного характеру, зокрема проблеми термінологічного визначення, які порушують логічність типологічної класифікації. Один з висновків дослідження пов'язаний із думкою про те, що жодна із запропонованих на сьогодні класифікацій не є беззаперечною, містить положення, які на практиці викликають значні сумніви, стосовно можливості віднесення певного журналу до тієї чи іншої групи.

Найбільші питання викликали дефініції «дитяча публіцистика», «пізнавальні», «наукові», «навчальні» періодичні журнали для дітей. Розглянуто можливість групи дитячої преси, яка містить нехудожні твори, об'єднати словом «публіцистика». Визнано доцільним застосовувати цей термін тільки до певної категорії пізнавальних творів, розрахованих переважно на підлітків, однак не поширювати його на весь корпус «нехудожніх творів», уміщених у дитячих журналах та газетах.

Задля вирішення термінологічних проблем автор звернувся до існуючої класифікації дитячої літератури, яка передбачає поділ творів на великі групи залежно від поставленого завдання – освітнього чи виховного, що дозволило вибудувати логічну класифікацію.

Було зроблено висновок, що насиченість пізнавального боку пов'язана із віком читацької аудиторії. У періодиці для малят художній та пізнавальний бік подано синкретично, що пов'язано із обмеженим колом знань, досвіду. Пізнавальний аспект виразно починає виділятися у журналах для молодшого шкільного віку. Сучасна періодика для підлітків залежно від загальної мети поділяється на розважальні та пізнавальні. Різновиди останньої пов'язані або з навчальними програмами, або виходять за їх межі, сприяючи технічному розвитку, природознавчому, загальнонауковому. Окрему групу складають журнали для проведення цікавого дозвілля, зокрема рукоділля. Аналіз показав відсутність сучасних періодичних видань для підлітків, що представляли художню літературу та інші види мистецтва.

Ключові слова: дитяча періодика, класифікація, терміни, пізнавальний потенціал.

Постановка проблеми. Серед різноманітних засобів впливу на формування особистості дитини особливе місце займає читання художньої літератури. Сучасні діти мають можливість знайомитися із літературою минулого і сьогодення, класичними творами. Системне знайомство з літературою починається в початкових класах і триває упродовж навчання в загальноосвітній школі.

Однак, за даними досліджень українських науковців [1; 2; 3], у період навчання в школі інтерес у дітей до читання не збільшується, а, навпаки, знижується. Науковці називають багато причин, що призводять до цього [4–7], одна з них – примусовість програми, підручника тощо. На сьогодні педагогічна наука та практика окреслила досить багато шляхів, які дозволяють подолати

небажання читати, і один з них – це звернення до дитячої преси, дитячої періодики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дитяча періодика розглядалася вченими різних наукових галузей, перш за все, педагогіки, журналістикознавства, літературознавства, історії, соціології. Дослідження розпочалися на початку ХХ століття, коли друк дитячих журналів став системним, масштабним, і проводилися як зарубіжними фахівцями (Agnès J., Boxer A., Charon J.-M., Cowburn G., Green J., Gregory P., Heinzerling B., Jones S.C., Kervin L., Landa F., Lindquist J.D., Mannino N., Reid A., Savino J., Serrin D. та ін.), так і українськими науковцями (Н. Благун, Т. Давидченко, Є. Датнова, Т. Єжижанська, Л. Євсеєнко, Н. Кіт, У. Колесніченко, О. Кочегарова, Л. Круль, М. Літовська, Е. Огар, В. Передирій, Ю. Стадницька, В. Супрун та ін.).

Зарубіжні дослідники, особливо американські, приділяли увагу переважно питанням реклами та маркетингу в контексті дитячої періодики. Українські науковці досліджували дитячу пресу, вивчаючи різні аспекти, зокрема історію розвитку та сучасний стан, періодику певних регіонів України, її комунікативний аспект, функціональні особливості дитячої преси, її типологію. Однак на сьогодні проблеми освітньо-пізнавального потенціалу дитячих газет та журналів вивчено поки недостатньо.

Мета статті – визначення особливостей сучасної дитячої періодики, окреслення дискусійних питань щодо використання термінології, зокрема стосовно журналів та газет, які мають не тільки художнє, а й інформативно-пізнавальне наповнення.

Виклад основного матеріалу дослідження. За Д.С. Григораш, преса – це «друковані періодичні та неперіодичні видання (газети, журнали, альманахи, бюлетені, вісники, збірники), в яких систематично і оперативно різноманітними словесними і зображувальними засобами відтворюються найактуальніші суспільно-політичні події. На відміну від іншої друкованої продукції, преса відзначається більшою актуальністю тематики, злободенністю постановки питань і їх соціально-політичною загостреністю [8, с.179].

За Академічним тлумачним словником української мови, періодика – це «видання, що виходять друком регулярно, через певні визначені проміжки часу» [9].

Авторитетна дослідниця у сфері книговидавництва Е. Огар зазначає, що «у сучасному термінознавстві поняття «дитяча періодика» використовують для позначення масиву періодичних видань, створених спеціально для дитячої читацької аудиторії з урахуванням психофізичних можливостей, вікових потреб та особливостей сприйняття» [10, с. 58].

Значення дитячої періодики важко переоцінити. Сучасна дослідниця Т. Давидченко вважає, що «за ступенем розвитку преси для дітей можна визначити рівень розвитку будь-якого суспільства, адже дитячі періодичні видання – це своєрідне дзеркало, у якому відображаються ключові етапи цивілізаційної культури, формування й функціонування демократії, а також обриси майбутнього розвитку держави. Дитяча преса найяскравіше і по-особливому реагує на події, що відбуваються у соціумі» [11].

Важливим питанням вивчення дитячої періодики є класифікація видань, неточність якої дезорієнтує читача в його виборі.

Одна з найбільш популярних типологічних класифікацій дитячої періодики належить сучасній дослідниці Т. Давидченко [12], яка виділила п'ять основних видів журналів та газет за ознакою

цільового призначення: пізнавальні, розважальні, навчальні, художні та наукові.

Пізнавальні «мають переважно пізнавальний зміст. Тематика таких газет і журналів вельми розмаїта... Лише в поодиноких виданнях редактори намагаються донести до дитини «пізнавальне» упорядковано, створюючи в такий спосіб тематичні журнали. У решті журналів/газет такий матеріал подається вроздріб, що безперечно шкодить виданню, ускладнює сприйняття дитиною потрібної інформації» [12]. Часто пізнавальний зміст подано через гру, що враховує вікові особливості читацької аудиторії.

Дослідниця виділяє два типи пізнавальних журналів: енциклопедичні (у цікавій формі розповідається про мистецтво, історію, архітектуру, природу і передбачається поступове збирання і зберігання у спеціальній фірмовій теці, прикладом є «Бібліотека журналу «Дивосвіт – казки, легенди, міфи») та суто ігрові («Пізнайко», «Професор Крейд», «Bratz-модница», «Умійко», «Малятко», «Стежка», «Велика дитяча газета»).

Розважальні журнали пропонують аудиторії «читати про розваги та заради розваги (особливо це стосується молодшого підліткового віку)» [12]. Серед розважальних видань Т. Давидченко виділяє два типи: 1) журнали та газети кросвордів («Клякса», «Призові дитячі сканворди», «Развлекайка», «Хатинка сканвордів»); 2) журнали та газети коміксів («Комікс Симпсона», «Комікс: Marvel: команда», «Комікс: фантастическая четверка»).

Навчальні «видання покликані насамперед допомогти дитині у навчанні... Наприклад, допоможуть навчити основ англійської мови, математики» [12]. Часто такі видання є двомовними або тримовними. Навчальні видання, за Т. Давидченко, поділяються на два типи: 1) освітні (наприклад, «Роснауко», «Абетка», «Абетка в картинках», «Букварик», «Буковинки-веселинки», «Веселі уроки – веселі уроки – jolly lessons», «Граємо в англійську», «Математика в картинках» тощо ж/г уроків), 2) релігійні, які прагнуть навчити дитину «релігійної грамоти», дати їй духовну освіту (наприклад, «Тропинка»).

Культурологічні видання в основі мають художній матеріал, вітчизняну і світову класику та фольклор. Серед них дослідниця розрізняє два типи: 1) літературно-художні видання, які друкують на своїх сторінках велику кількість художніх творів («Яблунька», «Джміль», «Соняшник», «Котя», «Розмальовок 20», «Чарівна казка»; 2) літературно-мистецькі, де приділяється увага різним видам мистецтва, висвітлюються різноманітні культурні події («Веселочка»).

Наукові або, як в іншому місці своєї статті вказує науковець, «науково-популярні» друковані мас-медіа, спрямовані на популяризацію спеці-

альних знань серед широкого дитячого читацького загалу. У таких журналах міститься наукова теоретична і практична інформація. Видання подібного типу розраховані не лише на тих, хто вже визначився зі своїми інтересами, а для того, щоб пробудити зацікавленість, виявити схильність. Т. Давидченко зазначає, що «цей вид дитячої преси представлений двома типами: технічно прикладними та науково-художніми журналами: «Юний моделіст-конструктор», «Юний технік України»» [12].

Не можемо не погодитися із думкою науковця В. Супруна, що класифікація Т. Давидченко є неповною, «оскільки таке ранжування періодичних видань виключає той факт, що одне й те саме видання може водночас мати кілька типологічних ознак, як-от журнал «Пізнайко», що виконує одночасно і пізнавальну, і розважальну, і навчальну, і культурологічну функції» [13].

Певні питання викликає і використана авторкою термінологія: «пізнавальна», «навчальна», «наукова». Фахівці-літературознавці заперечують доцільність використання останнього терміну, бо для дитячої літератури характерне обмеження сприйняття, пов'язане із віком, досвідом тощо. Згідно з визначенням он-лайн словника Vseslova, наукова література – це «сукупність творів писемності і друку, які створюються в результаті наукових досліджень або теоретичних узагальнень і поширюються в цілях інформування фахівців про останні досягнення науки, хід і результати досліджень. Незалежно від конкретної галузі знання, предметом вмісту наукової літератури є сама наука – ідеї і факти, закони і категорії, відкриті ученими» [14]. Відповідно, називати дитяче періодичне видання науковим буде не дуже коректно.

Щодо термінів «пізнавальна» і «навчальна». Дослідниця чітко не межує використання цих дефініцій. Якщо їхнім основним завданням є передавання інформації, формування певного кола знань та умінь, то тоді краще використати термін «освітній».

Розподіл пізнавальних на енциклопедичні та «суто ігрові» теж викликає питання. Здається, ігрові варто було б віднести до розважальних. Тоді як енциклопедичні більш перегукуються із «науковими».

Класифікація дитячої періодики за ознакою читацького призначення (загальноосвітні, релігійні, наукові, розважальні), яку запропонувала О. Орлик [15], є досить узагальненою і не дозволяє включити в предмет дослідження журнали для дошкільнят, або ті, що мають ознаки і розважальності, і науковості.

Нам імпонує думка В. Супруна, що типологічна диференціація дитячих журналів має відбуватися за трьома визначними принципами:

віковим, гендерним і територіальним, при цьому віковий є домінуючим, «адже визначає категоріальні особливості дитячих видань загалом» [13]. Однак і ця класифікація надто звужена, залишає поза увагою пізнавальний компонент, хоча науковець і зазначає, що інформативна насиченість дитячої періоди корелюється з віком читацької аудиторії.

Пізнавальність періодичних видань характеризує змістовий компонент видань, у яких традиційно поруч з творами художньої літератури (вірші, оповідання, казки, уривки з повістей) вміщують нехудожню літературу. За Ю. Стаднічук, «тексти нехудожнього характеру – це специфічна група, оскільки їх створення завжди залежало від реальних пізнавальних потреб читацької аудиторії, психічного розвитку та можливостей сприйняття. Метою таких публікацій було донести до дітей зрозумілою мовою знання про системність навколишнього світу, охарактеризувати окремі предмети та явища і пояснити причинно-наслідковий зв'язок між ними, розкрити дітям сутність наукових понять і навчити оперувати ними у подальшій пізнавальній діяльності. Особливістю нехудожніх текстів є ще й те, що їх створювали спеціально для публікації у дитячих періодичних виданнях» [16].

Дослідниця пропонує всю групу дитячої преси, яка містить нехудожні твори, об'єднати словом «публіцистика». Особливістю дитячої публіцистики, на думку Ю. Стадницької, є поєднання образності з безумовною документальністю. Основними образно-емоційними засобами, дослідниця вважає «використання персонажів, створення динамічного сюжету, яскраву мову та жвавий виклад» [16]. На нашу думку, термін «дитяча публіцистика» досить суперечливий. Одна з авторитетних дослідниць публіцистики М. Титаренко, розглядаючи проблему визначення цього поняття, зазначила «поліваріантність його тлумачень та іманентну характеристику, що зазвичай є парадигматичною» [17, с. 41]. На думку В. Здоровеги, публіцистика – «це твори, в яких оперативно досліджуються й узагальнюються з особистих, групових, державних, загальнолюдських позицій актуальні факти та явища з метою впливу на громадську думку, суспільну свідомість, а відтак на соціальну практику. При цьому публіцист вдається до своєрідного поєднання логічно-абстрактного і конкретнообразного мислення, впливаючи на розум і почуття людини, стимулюючи її певні вчинки, соціальну активність» [18, с. 30]. Вважаємо доцільним застосовувати цей термін до певної категорії пізнавальних творів, розрахованих переважно на підлітків, однак, не поширювати його на весь корпус «нехудожніх творів», уміщених у дитячих журналах та газетах.

Ю. Стадницька, на прикладі української періодики ХХ століття, виділяє три основні групи жанрів дитячої публіцистики: інформаційні (замітка, інтерв'ю, репортаж, фоторепортаж), аналітичні (стаття, читацький та редакційний лист, огляд), художньо-публіцистичні (портретний, подорожній, проблемний нарис).

Аналіз запропонованого групування матеріалу викликає певні питання. Значна частина вказаних жанрів, особливо аналітичних, не містять такого зазначеного Ю. Стадницькою образно-емоційного засобу, як сюжет. За визначенням Р. Гром'яка, сюжет – це динамічний аспект твору, ланцюг зображуваних подій, рух характерів у художньому часі й просторі [17, с. 651], тоді як стаття не містить сюжету, бо має інше цільове призначення.

Термінологічна невизначеність вносить певну плутанину, призводить до подвійного тлумачення понять. У своєму дослідженні ми зробили спробу окреслити зазначені поняття.

У дослідженнях дитячої літератури існує класифікація творів за головним завданням. Методист А. Ємець пропонує поділяти твори, призначені для дітей відповідно до мети, яку ставив перед собою автор – освітню чи виховну [18].

Дослідниця зазначає, що термін «пізнавальна» (або «науково-пізнавальна література») досить умовний, оскільки пізнання дійсності – завдання будь-якого літературного твору, а літератури не пізнавальної взагалі немає, бо наука і мистецтво – це різні способи пізнання світу.

Позначаючи розділ дитячої літератури словом «пізнавальний», мають на увазі значення «сукупність знань у якійсь галузі». Основними відмінностями пізнавальної літератури від художньої є інша спрямованість (пізнавальна література вирішує завдання виховання розумової активності, навичок наукового мислення, прилучення дитини до світу науки, тоді як основною метою художніх творів є формування в читачів певних моральних уявлень; хоча і дитяча художня література може містити елементи наукових знань, образно подавати загальні наукові поняття, але це завдання є для неї побічним), інший предмет вивчення (пізнавальна література – це «доступне пізнання світу, а художня – це «людинознавство», вивчення людини в різних ситуаціях і проявах»). Отже, «головна відмінність полягає в тому, яке завдання виступає на перший план: виховання чи навчання. У пізнавальної літератури головне завдання – пізнавальне, а в художньої – виховне» [18, с. 13].

Пізнавальна література для дітей не є однорідною і залежно від способу подання інформації може поділятися на науково-популярну, науково-художню й інструктивну. Науково-художні твори для дітей – це «різновид дитячої пізнавальної літератури, в якому пізнавальна інфор-

мація подається читачеві за допомогою сюжету і художнього образу» [18, с. 14], науково-популярні твори для дітей – це «безсюжетні пізнавальні твори, основним завданням яких є розкриття певної системи знань, прищеплювання бажання і навички користатися доступною довідковою книгою» [18, с. 14], а інструктивні – це твори, що містять інструкції, вказівки, як самостійно зробити що-небудь, як використати отримані знання у практичних справах (наприклад, серія «На допомогу юному техніку») [18].

Серед пізнавальних творів, наявних у періодиці для дітей та підлітків, представлений переважно науково-популярний (наприклад, «Юний натураліст») та інструктивний напрямок (наприклад, журнали для рукоділля «Жасмін»), науково-художніх творів дуже мало. Насиченість пізнавального боку пов'язана із віком читацької аудиторії.

У періодиці для малят художній та пізнавальний бік подано синкретично, що пов'язано із обмеженим колом знань, досвіду. Пізнавальний аспект виразно починає виділятися у журналах для молодшого шкільного віку. Наприклад, у журналі «Барвінок» упродовж всієї історії існування в кожному номері подавалося 1–3 статті, які висвітлювали історичні, технічні та інші цікаві теми науки та природи. Сучасний журнал для дітей 6–9 років «Розумашки» (виходить з 2016 року) заявлений як «пізнавально-розважальний» журнал для дітей, де основними розділами є пізнавальний, розважальний (краще було б назвати «змістовно розважальний») і виховний. Художні твори у виданні представлені досить обмежено.

Сучасна періодика для підлітків має досить виразний поділ, залежно від загальної мети: розважальні («Однокласник» – інформаційно-розважальне видання) та пізнавальні. Різновиди останньої пов'язані або з навчальними програмами (серія «Я вивчаю українську», «Історія для допитливих», «Біологія для допитливих», видані ТОВ «Видавнича група «Основа»), або виходять за їх межі, сприяючи технічному розвитку («Юний технік України», «Юний моделіст-архітектор»), природознавчому («Юний натураліст»), загальнонауковому («Країна знань»). Окрему групу складають журнали для проведення цікавого дозвілля, зокрема рукоділля (журнали «Жасмін», «Моє хобі»).

На сьогодні ми не знайшли сучасних періодичних видань для підлітків, що представляли художню літературу (як раніше, до 2009 року, журнал «Соняшник») та інші види мистецтв. Можливо, це пов'язано із відсутністю попиту, бо юнацтво може читати й журнали для дорослих, й книжкову продукцію різноманітної тематики, не обмежуючи себе періодикою.

У сучасних вкрай несприятливих умовах журнали для дітей переживають значні труднощі.

Влітку 2022 року одинадцять українських редакцій журналів для дітей і підлітків звернулися з відкритим листом до громадськості з проханням підтримки, оскільки «сьогодні в Україні виникла реальна загроза зникнення такого вкрай важливого культурного явища, як дитячі й підліткові періодичні видання, які не просто розважають і розвивають дитину, але й прищеплюють їй любов до українського слова, рідної культури» [21].

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у визначеному напрямі. Освітньо-пізнавальний потенціал періодичних видань для дітей значний. Однак на сьогодні залишаються остаточно не вирішеними питання термінологічного поля дитячої періодики. Це не дозволяє використовувати максимально її дидактичні можливості.

Дослідження дитячої періодики триває. Подальшого розгляду потребують інші аспекти дитячої преси, що дозволить утворити класифікацію, у якій складові компоненти не будуть суперечити один одному.

Список використаної літератури:

1. Стратегія розвитку читання на 2021–2025 роки «Читання як життєва стратегія»: проект URL: <https://mkip.gov.ua/files/pdf/%D0%A1%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%93%D0%86%D0%AF%20%D0%A0%D0%9E%D0%97%D0%92%D0%98%D0%A2%D0%9A%D0%A3%20%D0%A7%D0%98%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF.pdf>
2. Мартиненко В.О. Формування змісту літературного читання молодших школярів: сучасний вимір. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2011. №9. С. 5–8.
3. Савченко О.Я. Щоб книга була в житті дитини: вітчизняний і зарубіжний досвід. *Початкова школа*. 2016. №5. С. 22–26.
4. Олянишен Т., Мельников О. Зміна місця читання серед інших форм діяльності у вільний час. *Вісник Книжкової палати*. 2010. № 4. С. 45–48.
5. Гогуленко О.П. Вплив засобів масової інформації на формування читацької культури підростаючого покоління. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2019. № 38, том 3. С. 41–44.
6. Богданов Г. Соціологія вивчення інформаційних потреб читачів (Україна – Німеччина). *Вісн. Кн. палати*. 2005. № 12. С. 21.
7. Ємець А., Коваленко О. Сучасна трансформація системи позакласного читання в українській початковій школі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 83. С. 99–104.
8. Григораш Д. С. Журналістика в термінах і виразах. Львів, 1972. 295 с.
9. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/periodyka>
10. Огар Е.І. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів, 2002. 160 с.
11. Давидченко Т.С. Структурно-функціональні особливості преси для дітей періоду незалежності України: автореф. дис... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.01. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. Київ, 2008. <http://www.nbuv.gov.ua/ard/2008/08dtspnu.zip>
12. Давидченко Т.С. Типологічна класифікація дитячих періодичних видань в Україні. *Електронна бібліотека інституту журналістики*. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2316>
13. Супрун, В. (2022). Українські дитячі журнали: типологія, медіаконтент. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. Філологія, (1), 47–53. URL: <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2022.1.7>
14. Vseslova URL: http://vseslova.com.ua/word/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0-70171u
15. Орлик О. Тенденції та розвиток сучасної дитячої періодики (2008–2011). *Вісник Книжкової палати*. 2011. № 12. С. 26–30.
16. Стадницька Ю.В. Дитяча публіцистика як об'єкт дослідження. *Вісник Сумського державного університету*. Серія Філологічні науки. 2006. №3(87). С. 20–24.
17. Літературознавчий словник-довідник. За ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. К.: ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
18. Ємець А.А. Методика роботи з науково-пізнавальними творами в початкових класах: навч.-метод. посіб. Харків, 2009. 160 с.
19. Титаренко М. Феномен публіцистики: проблема дефініцій. *Науковий вісник Львівського університету*, 2007. С. 41–50.
20. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: Навч. посібник. Львів: ПАІС, 2000. 180 с.
21. Відкритий лист від редакцій від 24.06.2022 (Відкритий лист-звернення щодо ситуації, яка склалася з дитячою та підлітковою періодикою в Україні). URL: https://drive.google.com/file/d/1GwzadNrQDMDLQRWgkgrFM4-qY290cQ4g/view?fbclid=IwAR3c-qAcTkfqleE_3DJM0Dpf8kMU_Yhh2IXfuRuziRy7MkQ54WLoOO689xY

Lu Xu., Zelenska L. Educational and cognitive potential of periodicals for children

The article is dedicated to issues of terminological definition and classification of modern Ukrainian periodicals for children. The importance of children's periodicals and its influence on readers' independence is clarified.

The classifications of children's magazines and newspapers are characterized, the problems of a debatable nature are determined, particularly, the problems of terminological definition, which violate the logic of typological classification. One of the study conclusions is related to the opinion that none of the classifications which are proposed today is undisputed, contains provisions that in practice cause significant doubts regarding the possibility of assigning a certain journal to one or another group.

The definitions of «children's journalism», «cognitive», «scientific», «educational» periodicals for children caused the biggest questions. The possibility of uniting the group of children's press, which contains non-fiction works, with the word «journalism» was considered. It is considered appropriate to apply this term only to a certain category of cognitive works, designed mainly for teenagers, but not to extend it to the entire corpus of «non-fiction works» included in children's magazines and newspapers.

In order to solve terminological problems, the author turned to the existing classification of children's literature, which provides for the division of works into large groups depending on the task, which made it possible to build a logical classification.

It was concluded that the saturation of the cognitive side is related to the readers' age. In periodicals for children, the artistic and cognitive aspects are presented syncretically, which is connected with a limited range of knowledge and experience. The cognitive aspect clearly begins to stand out in magazines for primary school age. Modern periodicals for teenagers, depending on the general purpose, are divided into entertainment and educational. Varieties of the latter are either related to educational programs or go beyond them, contributing to technical development, natural science, and general science. A separate group consists of magazines for interesting leisure activities, in particular needlework. The analysis showed the absence of modern periodicals for teenagers, representing fiction and other types of arts.

Key words: *children's periodicals, classification, terms, cognitive potential.*